

Datum:

2023-12-06

Författare:

Frida Snell, Licab AB

Mottagare:

Norconsult AB, Linnea Isaksson

Roger Bolsöy

Rapport

Naturvärdesinventering på del av fastigheten 5:120 Repisvaara, Gällivare kommun

Sammanfattning

En del av fastigheten Gällivare 5:120 på Repisvaara ska detaljplaneläggas för bostadsändamål. Som underlag till detaljplanearbetet har en naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald genomförts. Inventeringsområdet har en yta av ca 21 ha. Naturvärdesinventering genomfördes enligt svensk standard SS 199000:2023 med tilläggen naturvärdesklass 4 samt detaljerad artredovisning.

Den aktuella fastigheten ligger på berget Repisvaara söder om Gällivare tätort. Området ingår i norra barrskogsregionens mellanzon där taiga (barrskog) och myr är de dominerande naturtyperna. Inventeringsområdet angränsar delvis till ett större, sammanhängande barrskogsområde med myr norr och öster om området. En nyckelbiotop finns i direkt anslutning norr om inventeringsområdet bestående av granskog med lövinslag.

Tre naturvärdesbiotoper avgränsades under inventeringen bestående av barrnaturskog med lövinslag. En naturvärdesbiotop bedöms ha högt naturvärde (klass 2) och två naturvärdesbiotoper har påtagligt naturvärde (klass 3). Ett flertal värdeelement noterades i form av äldre tallar och myrstackar. Under inventeringen observerades främst naturvärdesarter av vedsvampar och lavar kopplade till barrnaturskog/taiga, samt två lummer-arter. Tolv rödlistade arter noterades varav två vedsvampar i kategori sårbar (VU).

Ett värdelandskap som innefattar inventeringsområdet har avgränsats, bestående av sammanhängande barrskog med inslag av myr. Skogen i värdelandskapet består till viss del av barrnaturskog/taiga och ett flertal rödlistade arter knutna till naturtypen har rapporterats inom värdelandskapet.

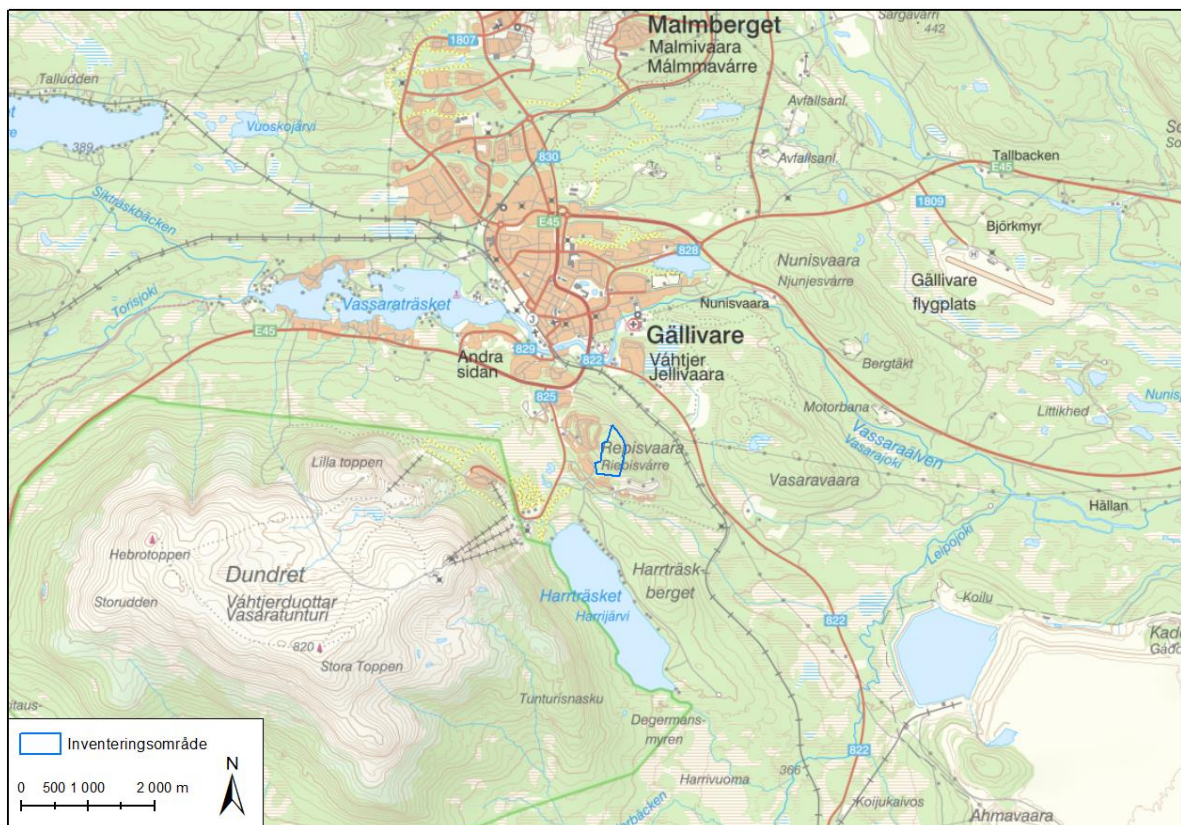
Inga invasiva arter observerades under inventeringen, och rapporter av invasiva arter saknas även i Artportalen från det aktuella området.

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	4
1.1	Områdesbeskrivning.....	4
2.	Metod	5
2.1	Begränsningar och osäkerheter.....	7
3.	Resultat.....	7
3.1	Kända naturvärden	7
3.2	Naturvärdesbiotoper	9
3.3	Naturvårdsarter	14
3.4	Värdelandskap	15
3.5	Invasiva arter	15
4.	Referenser	17

1. Inledning

En del av fastigheten Gällivare 5:120 på Repisvaara ska detaljplaneläggas för bostadsändamål. Som underlag till detaljplanearbetet har Licab AB genomfört en naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald i enlighet med svensk standard (SS 199000:2023). Den del av fastigheten som ska detaljplaneläggas (inventeringsområdet) framgår på karta i figur 1. Inventeringsområdet har en yta av ca 21 ha. Delar av den berörda fastigheten har tidigare inventerats av Enetjärn Natur år 2015.

Figur 1. Översiktskarta med inventeringsområdet.

En naturvärdesinventering (NVI) ger kunskap om hur förutsättningar för biologisk mångfald ser ut och vilka skyddsvärda arter och livsmiljöer som finns inom ett område. Den möjliggör på så sätt för exploatörer att efterleva miljöbalkens krav, Sveriges internationella åtagande samt de av riksdagen antagna miljömålen. Resultatet av naturvärdesinventeringen kan utgöra underlag inför val av lämplig utformning av planerad verksamhet och skyddsåtgärder för att minimera påverkan på skyddsvärda arter och miljöer.

1.1 Områdesbeskrivning

Fastigheten Gällivare 5:120 ligger på berget Repisvaara söder om Gällivare tätort. Området ingår i norra barrskogsregionens mellanzon där taiga (barrskog) och myr är de dominerande naturtyperna. Södra delen av inventeringsområdet sluttar mot sydväst och ligger i närheten av befintlig bostadsbebyggelse. Centrala delen utgörs av krönet på Repisvaara, och norra delen

ligger i Repisvaaras nordsluttning och omges av sammanhängande barrdominerad skog. Även östra kanten av inventeringsområdet angränsar till det större, sammanhängande skogsområde med inslag av myr som breder ut sig norr och öster om Repisvaara. Inventeringsområdet utgörs av skogsmark med barrskog i norra delen och i delar av södra. Större delen, centralt i området, har avverkats nyligen och området korsas av en nybruten väg. Sjöar, vattendrag och småvatten saknas inom inventeringsområdet. Berggrunden vid Repisvaara utgörs av gabbroida-dioritoida bergarter med basisk sammansättning, samt granit med kvarts-fältspat-glimmersammansättning och sur kemisk sammansättning (SGU 2023). De basiska inslagen i berggrunden innebär att förutsättningar kan finnas för en rikare flora.

Närheten till bostadsbebyggelse på Repisvaara samt till Gällivare samhälle i norr innebär att en viss påverkansgrad kan förväntas i framför allt södra delen av inventeringsområdet, främst för djur i form av ljud- och synintryck. Cirka 500 m nordost om inventeringsområdet ligger järnvägen. I ett nationellt och regionalt perspektiv bedöms landskapet kring Gällivare samhälle ha en relativt hög grad av naturlighet. Områden med höga naturvärden finns bland annat i naturreservaten Dundret som ligger ca 1300 m väster om inventeringsområdet samt Stubba och Toriskielisenjänkkä drygt 10 km västerut.

2. Metod

Naturvärdesinventering (NVI) enligt svensk standard SS 199000:2023 genomfördes i området, med stöd av teknisk specifikation SIS/TS 199002:2023. Vid naturvärdesinventering eftersöks biotopkvaliteter som är av positiv betydelse för biologisk mångfald inom respektive naturtyp, samt värdearter. Exempel på biotopkvaliteter är kontinuitet (exempelvis skoglig kontinuitet eller kontinuitet av slätter/bete i hävdade miljöer), en hög grad av naturlighet, samt konnektivitet (exempelvis avsaknad av vandringshinder i vattendrag). Värdearter utgörs bland annat av rödlistade arter. Rödlistan (ArtDatabanken 2020) är en bedömning av risken för respektive art att försvinna i Sverige genom utdöende. De arter som finns upptagna i rödlistan har klassats beroende på dess risk att dö ut enligt följande:

RE – Nationellt utdöd

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad **Hotade arter**

VU – Sårbar

NT – Nära hotad

Signalarter (s) är arter som bedöms signalera naturvärde, och finns definierade främst för skogliga miljöer (Skogsstyrelsen). Värdearter omfattar även begreppet nyckelarter (n) som används för arter som har stor betydelse för andra arters överlevnad och förekomst i ett ekosystem. Exempel på nyckelarter är bäver, större hackspett och säl. Typiska arter (t) finns utpekade för respektive Natura 2000-naturtyp. Förekomster av typiska arter i en Natura 2000-naturtyp indikerar gynnsam bevarandestatus hos den aktuella naturtypen. Även fridlysta arter (§) kan utgöra värdearter, om de inte är allmänt förekommande och därmed har lågt signalvärde.

Inom inventeringsområdet avgränsas ytor med betydelse för biologisk mångfald – naturvärdesbiotoper – och varje naturvärdesbiotop tilldelas en naturvärdesklass enligt nedan utifrån de två bedömningsgrunderna biotopvärde och artvärde, se tabell 1. Områden som saknar eller har låga naturvärden avgränsas inte och beskrivs endast översiktligt.

Tabell 1. Naturvärdesklasser. Källa: SS 199000:2023.

Högsta naturvärde Naturvärdesklass 1	Mycket stor särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har god överensstämmelse med ett referenstillstånd för naturliga ekosystem. Innehåller mycket goda livsmiljöer för naturvårdsarter och nästan alltid med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högsta naturvärde är särskilt viktiga värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
Högt naturvärde Naturvärdesklass 2	Stor särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har väsentliga kvaliteter, typiska för naturliga ekosystem. Innehåller goda livsmiljöer för naturvårdsarter, ofta med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högt naturvärde är värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
Påtagligt naturvärde Naturvärdesklass 3	Påtaglig särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper som har typiska kvaliteter för naturliga ekosystem men som kan vara delvis påverkade eller saknar längre kontinuitet och därför inte uppfyller kriterier för naturvärdesklass 1 eller 2. Innehåller oftast livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till en nationell och regional grön infrastruktur för biologisk mångfald. Den totala arealen av dessa områden har särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha stor särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.
Vid tillägg:	
Visst naturvärde Naturvärdesklass 4	Viss särskild betydelse för biologisk mångfald Omfattar biotoper med vissa kvaliteter av betydelse för biologisk mångfald. Kan innehålla livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till grön infrastruktur för biologisk mångfald åtminstone på lokal nivå. Den totala arealen av dessa områden har viss särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.

Inventeringen gjordes enligt detaljeringsgrad medel och med följande tillägg:

- Naturvärdesklass 4
- Detaljerad artredovisning

En förstudie genomfördes i syfte att kartlägga kända naturvärden i området utifrån befintlig information bland annat i öppna databaser samt studie av ortofoto och övrigt kartunderlag.

De viktigaste källorna under förstudien var Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur och Artportalen.

Naturvärdesinventering genomfördes i fält den 18 september av Håkan Tyrén och Jan Apelqvist. Förstudie genomfördes av Håkan Tyrén och Frida Snell. Rapportsammanställning genomfördes av Frida Snell och intern granskning är utförd av Jan Apelqvist. Samtliga är anställda vid Licab AB.

Resultatet av naturvärdesinventeringen redovisas i denna rapport med tillhörande shapefiler över naturvärdesbiotoper, värdeelement och detaljerad artredovisning.

2.1 Begränsningar och osäkerheter

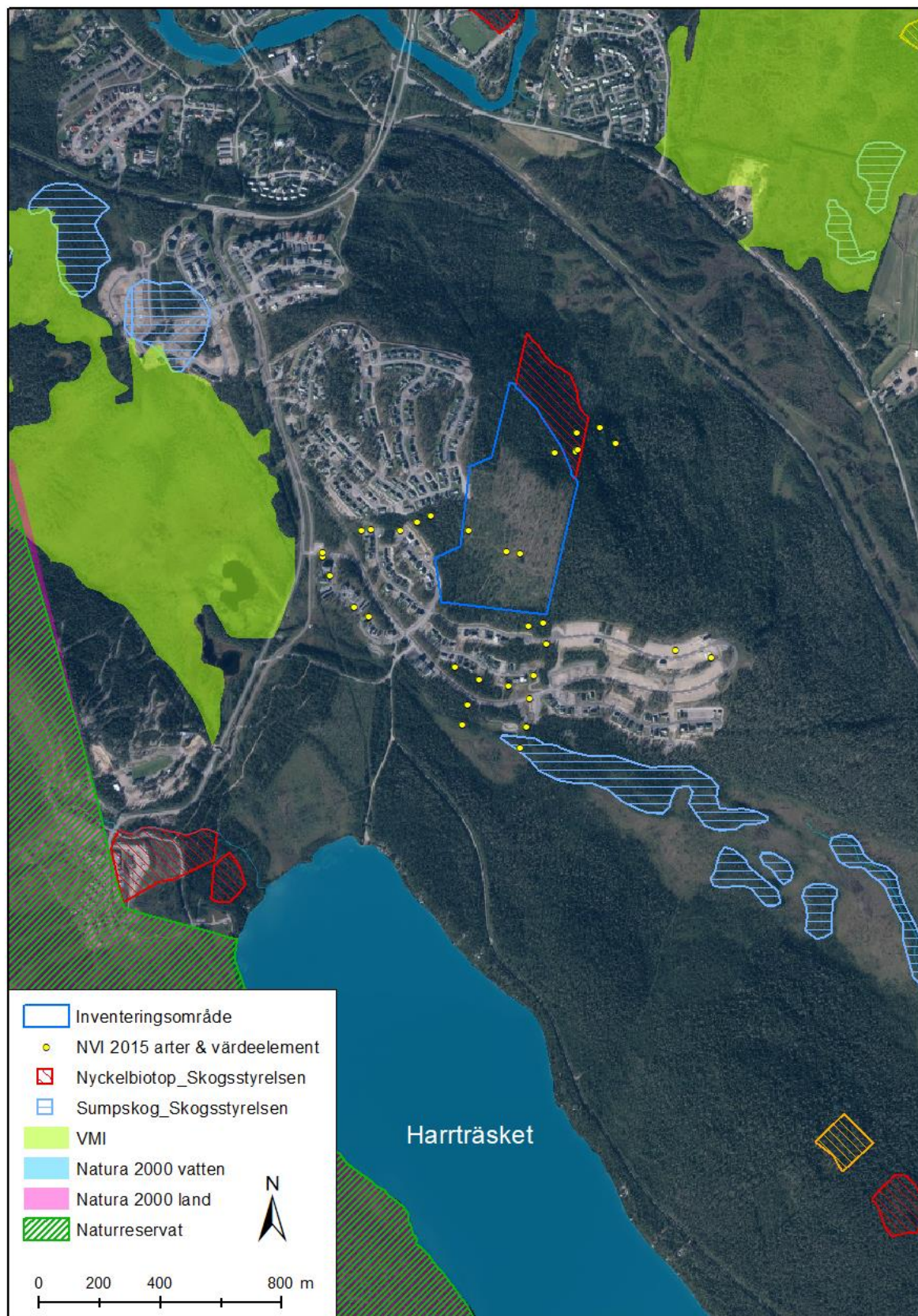
Inventeringen genomfördes relativt sent under växtsäsongen. Bedömningen görs dock att det var fullt möjligt att identifiera förekommande växter.

3. Resultat

3.1 Kända naturvärden

Vid naturvärdesinventering av den aktuella fastigheten 2015 noterades ett flertal artförekomster och värdeelement (Enetjärn Natur 2015), delvis i anslutning till inventeringsområdet (figur 2). En trädpiplärka har rapporterats vid bebyggelsen sydost om inventeringsområdet, i övrigt finns inga artobservationer registrerade i Artportalen i eller i anslutning till inventeringsområdet (Artportalen 2023). Direkt norr om inventeringsområdet finns en nyckelbiotop bestående av granskog med inslag av björk, sparsamt av asp, sälg och tall (Skogsstyrelsen 2023). I nyckelbiotopen finns gott om senvuxna granar. Död ved finns främst som naturliga högstubbar och torrträd men även lågor förekommer.

I landskapet finns inslag av sumpskogar. Ca 500 m väster om inventeringsområdet ligger VMI-objektet Våtmark norr Hartträsk; 1 km S Gällivare med vissa naturvärden enligt VMI (figur 2). Fler VMI-objekt finns öster om järnvägen och väg 822. I väst ligger också Dundrets naturreservat som även utgör Natura 2000-område (SE0820211). Dundret är ett lågfjäll med naturtyper som sträcker sig från kalvfjällsmiljö via alpina rishedar och videbuskmarker till fjällbjörkskog och taiga. I reservatet finns även inslag av bland annat alpina silikatgräsmarker och höglänta slätterängar, samt källor och källkärr (se områdets bevarandeplan, Länsstyrelsen i Norrbotten 2019). Den stora sjön Harträsket som är belägen drygt 800 m söder om inventeringsområdet ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem (SE0820430), liksom Vassaraträsket och Vassaraälven i norr.

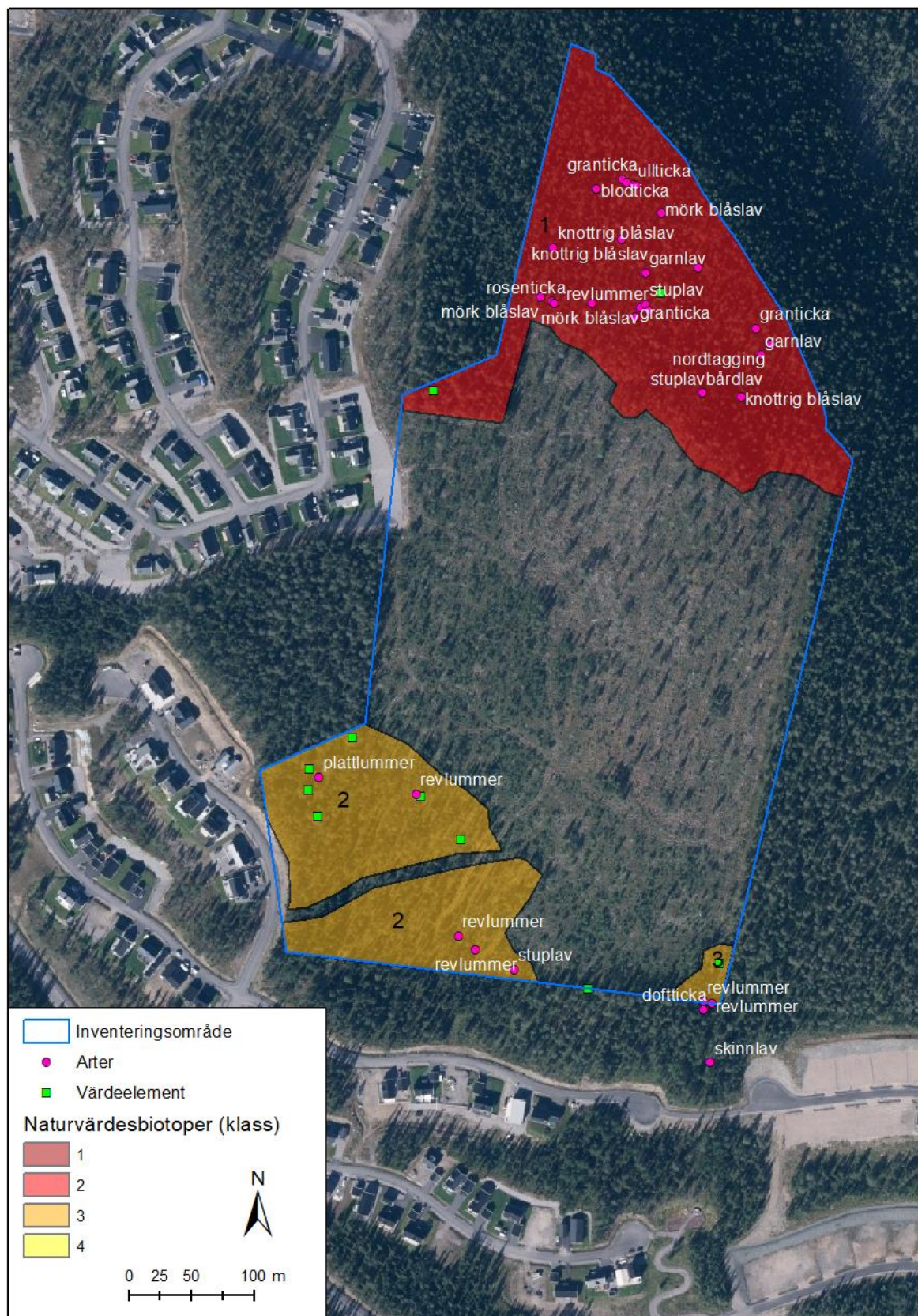
Figur 2. Karta som visar kända naturvärden i anslutning till inventeringsområdet.

3.2 Naturvärdesbiotoper

Tre naturvärdesbiotoper avgränsades under naturvärdesinventeringen bestående av barrnaturskog med varierande inslag av lövträd. En nybruten väg delar naturvärdesbiotop 2 i två ytor. Naturvärdesbiotoperna anges med objektnummer 1—3 och redovisas med beskrivning och foto i följande avsnitt. I beskrivningarna anges vilka värdearter som använts vid naturvärdesbedömningen för respektive naturvärdesbiotop. Flera värdeelement noterades under inventeringen främst i form av äldre tallar och myrstackar (figur 3). Naturvärdesbiotoperna och noterade artförekomster redovisas även på karta i figur 4. De delar av inventeringsområdet som inte indelats i någon naturvärdesbiotop utgörs av hygge med spridda tallar/fröträdsställning och lövsly.

Figur 3. Värdeelement i form av äldre tall (t.v.) samt en stor myrstack (t.h.).

Figur 4. Avgränsade naturvärdesbiotoper med objektnummer 1–3, artobservationer och värdeelement.

Naturvärdesbiotop 1		Naturvärdesklass 2	
Naturtyp: Skog och buskmark	Natura 2000-naturtyp: Taiga 9010	Biotoper: Barrnaturskog med lövinslag	Värdearter: Blodticka ^s , violmussling ^{NT,s,t} , granticka ^{NT} , rosenticka ^{NT,s,t} , ullticka ^{NT,s,t} , stjärntagging ^{NT,s,t} , grantickeporing ^{VU} , nordtagging ^{NT} , mörk blåslav ^{VU,t} , stuplav ^t , bårdlav ^t , garnlav ^{NT,s,t} , knottrig blåslav ^{NT,s,t} , revlumner ^s , sälgn
			
Flerskiktad barrnaturskog av gran och tall med inslag av björk och sparsamt av sälg. Marken är frisk och storblockig med lingon och blåbär i fältskiktet. Husmossa finns i botten-skiktet med inslag av torsklav och norrlandslav. Död ved förekommer bland annat i form av grova granlågor och skogen har en artrik flora av vedsvampar på död barrved med flera rödlistade arter, bland annat stjärntagging (bild ovan t.h.). Det finns också flera arter av lavar som är kopplade till naturskog med lång kontinuitet så som knottrig blåslav (bild ovan i mitten). Enstaka, äldre mossbevuxna stubbar finns som utgör spår efter historisk plockhuggning. Biotopen bedöms ha en låg grad av påverkan. Spår efter hackspettar noterades samt ett värdeelement centralt i området i form av en stor myrstack. Naturvärdesbiotopen har en area av 5 ha och sträcker sig vidare i nordlig och nordostlig riktning från inventeringsområdet, samt en kort bit i västlig riktning fram till befintlig bebyggelse. <i>Naturvärdesbedömning</i> Flerskiktad barrnaturskog med död ved av hög kvalitet och skoglig kontinuitet innebär ett högt biotopvärde. Även artvärdet bedöms som högt i och med en artrik lavflora och svampflora kopplat till död barrved med flera rödlistade arter.			

Naturvärdesbiotop 2		Naturvärdesklass 3	
Naturtyp: Skog och buskmark	Natura 2000-naturtyp: -	Biotoper: Lövblandad barrskog	Värdearter: Stuplav ^t , plattlummer ^{s,§} , revlummer [§] , sälg ⁿ
			
Naturskogsartad barrskog av gran och tall med inslag av björk, sälg och asp. Skogen är flerskiktad och olikåldrig med en bedömd dominerande ålder av 120—140 år, och rikligt med manlav ses på träden. Biotopen utgörs fläckvis av naturskogsartad skog, och enstaka äldre träd finns. Marken är av frisk ristyp med lingon och blåbär. Det finns ett skikt med enris samt rikligt med revlummer, även inslag av vårfryle, mjölkört, gullris och björkpyrola. Skogen är plockhuggen och lågor saknas. Flera värdeelement identifierades i norra delen av biotopen i form av äldre tallar, aspkloner och en myrstack. Naturvärdesbiotopen har en area av ca 3 ha och sträcker sig vidare i nordlig och sydlig riktning från inventeringsområdet, mot anslutande bebyggelse. <i>Naturvärdesbedömning</i> Flerskiktad, naturligt uppkommen äldre barrskog med enstaka gamla tallar samt inslag av sälg och asp bedöms innebära ett påtagligt biotopvärde. Naturvärdesbiotopen bedöms ha ett visst artvärde med förekomst av enstaka signalarter och nyckelarter samt ett par skyddade arter.			

Naturvärdesbiotop 3		Naturvärdesklass 3	
Naturtyp: Skog och buskmark	Natura 2000-naturtyp: -	Biotoper: Lövblandad barrskog	Värdearter: Doftticka ^{VU,§} , revlumner [§]
			
Lövrík, flerskiktad blandskog med gran och stort inslag av asp, sälg och björk på frisk mark. Blåbär och lingon dominerar i fältskiktet med inslag av revlumner, vårfryle, gullris, klotpyrola och björkpyrola. Död ved av löv ses med inslag av triviala vedsvampar såsom fnöskticka. Skogen bedöms ha en tämligen hög grad av naturlighet. Biotopen är liten inom det inventerade området, endast 0,1 ha, men sträcker sig vidare i nordostlig riktning samt en kort bit i sydlig från inventeringsområdet. Doftticka noterades strax söder om inventeringsområdets södra gräns (bild ovan t.v.). <i>Naturvärdesbedömning</i> Objektet bedöms ha ett påtagligt biotopvärde med naturligt uppkommen, flerskiktad skog med stort inslag av löv, däribland asp och sälg. Artvärdet bedöms som påtagligt på grund av förekomst av doftticka, fridlyst och rödlistad som sårbar – VU.			

3.3 Naturvårdsarter

Under inventeringen observerades främst naturvårdsarter bland vedsvampar och lavar knutna till barrnaturskog/taiga, däribland ett stort antal rödlistade arter, se exempel i figur 5. Flest fynd av naturvårdsarter och rödlistade arter gjordes i naturvärdesbiotop 1 med högt naturvärde i norra delen av inventeringsområdet. De naturvårdsarter som observerats i eller i direkt anslutning till inventeringsområdet redovisas i tabell 2. Artobservationerna redovisas på karta i figur 4 på sida 10.

Tabell 2. Skyddade, rödlistade, samt övriga slags naturvårdsintressanta arter som noterats i eller i direkt anslutning till inventeringsområdet. AF = artskyddsförordningen. R = rödlistekategori. AP = Artportalen.

Art	Skydd	R	Signalart (s)/typisk art (t)/nyckelart (n)	Källa
Sälg			n (lavar, pollinatörer)	NVI
Revlummer	9 § AF			NVI
Plattlummer	9 § AF		s (skog)	NVI, AP
Vedtrappmossa		NT	s (skog), t 9010 taiga	AP
Bårdlav			t 9010 taiga	NVI
Stuplav			t 9010 taiga	NVI
Garnlav		NT	s (skog), t 9010 taiga	NVI
Knottrig blåslav		NT	s (skog), t 9010 taiga	NVI
Mörk blåslav		VU	t 9010 taiga	NVI
Skinnlav			t 9010 taiga	NVI
Blodticka			s (skog)	NVI
Granticka		NT		NVI
Grantickeporing		VU		NVI
Violmussling		NT	s (skog), t 9010 taiga	NVI
Rosenticka		NT	s (skog), t 9010 taiga	NVI
Ullticka		NT	s (skog), t 9010 taiga	NVI
Stjärntagging		NT	s (skog), t 9010 taiga	NVI
Nordtagging		NT		NVI
Doftticka	8 § AF	VU	s (skog), t 9010 taiga	NVI

Figur 5. Rödlistade vedsvampar i norra delen av inventeringsområdet, naturvärdesbiotop 1. Rosenticka t.v. och violmussling t.h.

3.4 Värdelandskap

Ett värdelandskap med barrnatskog/taiga har grovt avgränsats baserat på de naturvärden som identifierats under inventeringen, artobservationer ur Artportalen, förekomst av nyckelbiotoper och naturvärdeslokaler, kontinuitetsskog (Metria 2017), skoglig ålder (SLU 2010) samt ortofoto (se figur 6). Värdelandskapet utgörs av sammanhängande barrskog, delvis barrnatskog/taiga, med inslag av myr, och bedöms hysa livsmiljöer och spridningsvägar för rödlistade arter knutna till denna naturtyp. Rödlistade arter som bedöms ha goda förutsättningar inom värdelandskapet återfinns bland vedsvampar och lavar, däribland de arter som noterades under inventeringen (se tabell 2), men även fåglar, insekter och kärlväxter. Utöver de observationer som gjordes under inventeringen har följande naturvårdsarter kopplade till barrnatskog/taiga rapporterats inom värdelandskapet:

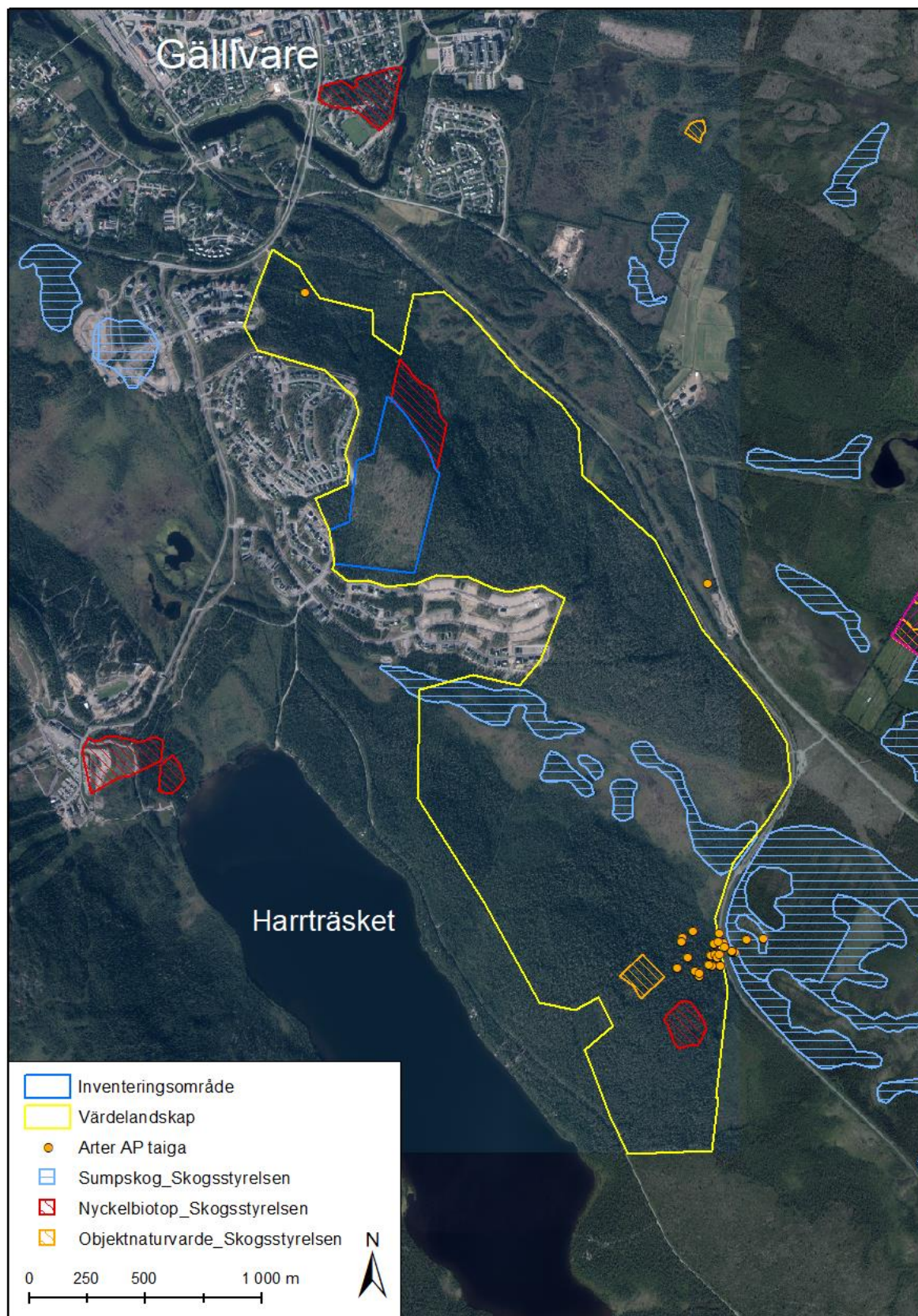
- Gränsticka (NT), ullticka (NT), fläckporing (NT)
- Stuplav, mörk kolflarnlav (NT), blanksvart spiklav (NT), vedskivlav (NT)
- Knärot (VU), spindelblomster, korallrot, ögonpyrola
- Järpe (NT), lavskrika, tjäder

Tallbit (VU), spillkråka (NT), tretåig hackspett (NT), lappmes (NT), talltita (NT) och videsparv (NT) är exempel på arter som också bedöms kunna förekomma. Tallbit (VU) och videsparv (NT) har rapporterats direkt intill värdelandskapet.

Värdelandskapet angränsar till bebyggelse/infrastruktur, yngre skog och hyggen. Det är okänt hur stor andel av värdelandskapet som utgörs av barrnatskog/taiga med låg påverkansgrad, och hur stor andel som utgörs av mer påverkad barrskog där rödlistade arter främst kan förväntas uppehålla sig tillfälligt och som kan fungera som spridningskorridor. Det är möjligt att fler områden med barrnatskog/taiga med förekomst av rödlistade vedsvampar och lavar kan finnas i närområdet, exempelvis i Dundrets naturreservat.

3.5 Invasiva arter

Inga invasiva arter observerades under inventeringen, inga observationer finns heller rapporterade i Artportalen från området.

Figur 6. Avgränsat värdelandskap kring inventeringsområdet med förekomst av barrnaturskog/taiga och naturvårdsarter knutna till naturtypen.

4. Referenser

Artfakta, 2023. Artdatabanken. <https://artfakta.se>

Artportalen, 2023. <https://www.artportalen.se/>

Enetjärn Natur AB, 2015. Inventering och bedömning av naturvärde – Repisvaara. Planerat bostadsområde i Gällivare kommun.

Länsstyrelsen i Norrbotten, 2019. Dundret SE0820211 – Bevarandeplan Natura 2000-område.

Naturvårdsverket, 2023. Skyddad natur. <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

SGU, 2023. SGUs kartvisare. <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-berg-50-250-tusen.html>

Skogsstyrelsen, 2023. Skogens pärlor. <https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

SS 199000:2023. Svensk standard för naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Krav och vägledning.

SIS/TS 199002:2023. Naturvärdesinventering (NVI) – Kartläggning och värdering av biologisk mångfald – Dataproduktspecifikation och listor med biotopbeteckningar.